

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse
16/5046

Vår referanse
17/01859-2/KEK

Dato
26.02.2018

Høring - endringer i straffegjennomføringsloven, forskrift om straffegjennomføring og forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen (øke gjennomføringstiden for straffegjennomføring med elektronisk kontroll mv.)

Vi viser til høringsnotat fra november 2017 med forslag til endringer i straffegjennomføringsloven, forskrift om straffegjennomføring, og forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen (øke gjennomføringstiden for straffegjennomføring med elektronisk kontroll mv). Høringsfristen var 9. februar, men Datatilsynet har fått utvidet frist til 26. februar.

Innledning

Høringsforslaget gjelder utvidelse av bruk av elektronisk kontroll. Utvidelsen vil innebære at elektronisk kontroll vil kunne anvendes for domfelte som er idømt inntil 6 måneder ubetinget fengselsstraff (helgjennomføring) og domfelte som har inntil 6 måneder igjen til forventet løslatelse (delgjennomføring). Forslaget innebærer også å unnta domfelte som er varig soningsudyktige fra vilkår om gjennomføringstid ved vurdering av spørsmålet om straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Sist, men ikke minst, hjemler forslaget bruk av digital teknologi til å kontrollere *domfeltes identitet, geografisk posisjon, bevegelse og rusbruk*, dersom det er nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

I dag brukes radiofrekvens teknologi (RF) for å kontrollere domfelte som gjennomfører straff med elektronisk kontroll. RF kommuniserer med en basestasjon plassert i boligen. Det elektroniske systemet viser om domfelte er hjemme eller ikke, og gir kriminalomsorgen et varsel når domfelte ikke befinner seg i boligen eller forlater boligen for sysselsetting som planlagt. Det er ikke mulig å følge den domfeltes bevegelser i det vedkommende forlater boligen. Verken sporingsteknologi, videosamtale, biometri eller fjernalkoholmåling brukes i kontrollen av domfelte som gjennomfører straff med elektronisk kontroll per i dag.

Innføringen av digital teknologi begrunnes med at flere skal få kunne benytte seg av denne formen for straffegjennomføring, samt at man skal kunne benytte seg av elektronisk kontroll på et tidligere tidspunkt i straffegjennomføringen enn tidligere.

Datatilsynets vurdering

Generelt

Bruk av digital sporing genererer data som, samlet over tid, kan gi mye informasjon om den enkeltes vaner og preferanser. Det fremkommer ikke i høringsnotatet om opplysningene fra digital sporing faktisk skal lagres eller om opplysningene skal leses av i sanntid. Dersom opplysningene skal lagres gjør det forslaget vesentlig mer inngripende for personvernet enn om opplysningene skal leses av i sanntid. Uansett vil digital sporing potensielt være et mye større personverninngrep enn RF-teknologien. I tillegg foreslås det å gjøre bruk av digital teknologi for å kontrollere domfeltes identitet, og eventuelle rusbruk. Samlet kan forslaget innebære et stort inngrep i personvernet til den det gjelder.

Datatilsynet savner derfor en nærmere vurdering av de personvernrettslige konsekvensene forslaget innebærer, herunder en vurdering av personvernforebyggende tiltak som for eksempel sletterutiner, tilgangskontroll, logging, mv.

Om innføring av bruk av digital teknologi og personvernprinsippene

I høringsnotatet kapittel 5.5 gjennomgår departementet bruk av digital teknologi og forholdet til menneskerettigheter og internasjonale personvernregler. Departementet viser til at den nye forordningen ikke får anvendelse på behandling av personopplysninger som utføres av myndigheter med henblikk på straffeforfølgning eller å iverksette strafferettslige reaksjoner, jf. artikkel 2 (2) d). I EU-retten reguleres dette av direktiv (EU) 2016/ 680 mv.

Straffegjennomføring faller imidlertid utenfor Schengen-avtalens virkeområde, slik at Norge ikke er bundet av direktivets regler på dette området. Departementet er likevel i gang med å utarbeide forslag til ny lov om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen, som bygger på direktivets regler. Dette synes vi er svært positivt.

Ny § 16 a i straffegjennomføringsloven skal hjemle bruk av digital teknologi. Selve behandlingen av opplysningene (opplysninger om domfeltes geografiske posisjon og bevegelse og domfeltes biometri, herunder fingeravtrykk og ansiktssignalement) foreslås hjemlet i forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen ny § 2 j) og k). Vilkårene skal reguleres i forskrift om straffegjennomføring § 7-6. Denne bestemmelsen sier noe om når sporingsteknologi, videosamtale, fjernalkoholtesting og biometri, herunder fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning kan brukes. Bestemmelsen inneholder også regler om informasjon til den domfelte.

Det er videre i høringsnotatet vist til at reglene i *personopplysningsloven*, straffegjennomføringsloven kapittel 1 A og 1 B, og forskrift om personopplysninger i kriminalomsorgen ellers vil gjelde. Vi er usikre på hvilken lov departementet viser til når de skriver «personopplysningsloven». Hvis det er dagens personopplysningslov man mener, vil jo den i utgangspunktet oppheves når den nye personvernforordningen trer i kraft i mai d.å. Dette bør klargjøres.

Avslutningsvis konkluderer departementet dette punktet i høringsuttalelsen med å uttale følgende: «*Etter departementets foreløpige vurdering er det foreliggende forslaget i tråd med personvernprinsippene som er nedfelt i direktivets artikkel 4*».

Dette er Datatilsynet ikke nødvendigvis enig i, og vi mener at departementet med fordel kunne ha utredet dette nærmere, særlig det som gjelder artikkelens nr. 1 bokstav e (lagringsbegrensningsprinsippet) og f (prinsippet om integritet og fortrolighet).

Direktiv 2016/680 artikkel 4 (1) lyder:

Medlemsstatene skal fastsette at personopplysninger, skal

(...)

e) lagres slik at det ikke er mulig å identifisere de registrerte i lengre perioder enn det som er nødvendig for formålene som personopplysningene behandles for.

f) behandles på en måte som sikrer tilstrekkelig sikkerhet for personopplysninger, herunder vern mot uautorisert eller ulovlig behandling, og mot utilsiktet tap, ødeleggelse eller skade, ved bruk av egnede tekniske eller organisatoriske tiltak.

Det er en mangel ved høringsnotatet at verken lagring, sletting eller informasjonssikkerhetsmessige tiltak er nevnt i det hele tatt. Vi viser også i den forbindelse til bestemmelsene i henholdsvis direktivets artikkel 27 som pålegger den behandlingsansvarlige å foreta en konsekvensutredning. I artikkelens nr. 2 står det følgende:

«Vurderingen som er nevnt i nr. 1, skal som et minimum inneholde en generell beskrivelse av de planlagte behandlingsaktivitetene, en vurdering av risikoen for registrertes rettigheter og friheter, hvilke tiltak som planlegges for å håndtere denne risikoen, garantier, sikkerhetstiltak og mekanismer for å sikre vern av personopplysninger og for å påvise at dette direktiv overholdes, idet det tas hensyn til de registreres og andre berørte personers rettigheter og berettigede interesser».

Vi kan ikke se at høringsnotatet oppfyller kravene til utredning som beskrevet i artikkel 27.

Nærmere om sletting og lagring

Forslaget inneholder ingen særskilte bestemmelser om sletting og lagring. Man er derfor henvist til den generelle bestemmelsen om sletting som finnes i forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen. I § 6 står det om sletting: *«personopplysninger skal slettes senest ti år etter at straffegjennomføringen er avsluttet, med mindre de skal arkiveres».*

Datatilsynet mener det er en mangel ved høringsnotatet at lagring og sletting av disse opplysningene ikke er utredet nærmere. Utgangspunktet for behandling av opplysninger er at disse ikke skal lagres lenger enn det som er nødvendig for å ivareta formålet med behandlingen. I forslaget til forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen fra 2013 var dette utgangspunkt tatt inn som første ledd i bestemmelsen om sletting. Regelen om at personopplysninger skal slettes senest ti år etter at straffegjennomføringen er avsluttet, med mindre de skal arkiveres, var tatt inn i bestemmelsens tredje ledd. Da man vedtok den endelige forskriftsteksten ble utgangspunktet utelatt, og det som står igjen virker å være hovedregelen, nemlig at opplysningene ikke skal slettes før etter ti år. Vi uttalte for øvrig i vår høringsuttalelse den gang at vi mente det burde

redegjøres nærmere for begrunnelsen, herunder formålet med lagringen. Vi skrev også at når man angir en maksimumsfrist for lagring vil denne ofte i praksis bli hovedregelen og at man derfor bør være forsiktig med å angi en såpass vid frist.

Når man nå foreslår å innføre en såpass inngripende bruk av teknologi som potensielt vil generere store mengder data, er en konkret vurdering av rutiner for sletting og lagring desto mer nødvendig.

Informasjonssikkerhet

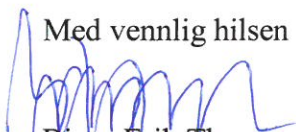
I *utkastet* til forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen fra 2013 var det opprinnelig foreslått en hjemmel om informasjonssikkerhet og internkontroll som lød som følger:

«Den behandlingsansvarlige skal sørge for at det er etablert systematiske og planlagte tiltak for å sikre at de tilsatte har nødvendig kunnskap for å bruke informasjonssystemene, herunder at de brukes i samsvar med de rutinene som er gitt. Den behandlingsansvarlige skal sikre at all bruk av informasjonssystemene blir registrert».

Denne bestemmelsen ble utelatt da forskriften ble vedtatt. Man er per i dag derfor henvist til de generelle bestemmelsene om informasjonssikkerhet i personopplysningsloven og personopplysningsforskriften.

Vi ser det som problematisk at det foreliggende forslaget vedtas uten nærmere utredning av spørsmålene om lagring og sletting, og ikke minst uten bestemmelser om informasjonssikkerhet. Vi vil derfor oppfordre departementet til å avvente ikrafttredelse av foreliggende forslag til den varslede nye loven om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen er på plass.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Kathrine Ekeberg
seniorrådgiver

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO